

**G. LUCK, *Köpeklerin Bilgeligi: Antikçağ Kiniklerinden Metinler*,
İstanbul, 2011, Say Yayınları, 488 sayfa.
Çev.: Oğuz Özügül. ISBN: 9786050200287**

Erkan KURUL*

Antikçağda bütün toplumlar kendilerine özgü kültür ve düşünüş tarzlarıyla bünyelerinde barındırdıkları topluluklara yön vermişlerdir. Bu süreçte en önemli rol dönemin bilginlerine ve filozoflarına düşmüştür. Yaşadıkları çağın entelektüel eliti olarak nitelendirilen bu zümre, evrenin oluşumu ve insanlığın varoluşu gibi paradoks haline gelmiş sorunsallara kendi felsefi yaklaşımlarıyla cevap bulmaya ve evreni buldukları yanıtlar üzerine şekillendirmeye çalışmışlardır. Bu uğraşı içerisindeyken de, öğretileri ve üslupları farklı konulara hitap eden felsefi akımlara öncülük etmişlerdir. M.Ö. V. yüzyılın son çeyreğinde Antisthenes tarafından temelleri atılmış Kinizm de bu akımlardan birini oluşturur. Mercek altına alınan bu çalışmada Kinizm Öğretisi ve bu öğretinin Klasik, Hellenistik ve Roma Dönemleri'ndeki temsilcileri üzerinden elde edilen bilgi birikimi okuyucuya sunulmaktadır.

Die Weisheit Der Hunde - Texte der Antiken Kyniker başlığı altında 1997 yılında Stuttgart'ta basılmış olan eser 2011 yılında Almanca'dan Türkçe'ye çevrilmiştir. Çalışma *İçindekiler* (5-9), *İşaret ve Kısaltmalar* (11-12) ve *Önsöz*'ün (15-45) ardından 8 ana bölüm altında ele alınmıştır. *Önsöz*'de Kinizm Felsefesi, bu felsefenin kökeni, öncülleri ve öğretinin nasıl yaygınlaştığı üzerine genel bir değerlendirmede bulunularak Kinizm'in Sofistlik ve Stoacılık gibi akımlarla olan ilişkisi karşılaştırılmakta ve bu öğretilerle arasındaki ilişki sorgulanmaktadır. Ardından Kinizm Felsefesi'nin semavi dinlerle olan etkileşimi ve öğretinin Doğu Roma Dönemi'ndeki son temsilcileri hakkında bilgi verilmektedir.

İlk bölümde M.Ö. yak. 455/445 - 365/360 yılları arasında yaşadığı tahmin edilen Kinizm'in temellerini atan filozof olarak nitelendirilen *Antisthenes* (45-87) detaylı bir şekilde tanıtılmıştır. Bir Atina vatandaşıyla Trakyalı bir kölenin oğlu olarak dünyaya gelen Antisthenes bir yandan sofist Gorgias ve ayrıca Sokrates'ten dersler alıp Ksenophon gibi döneminin ünlü isimleriyle de dostluklar kurarken diğer taraftan ise Platon ile arasında çift taraflı negatif ilişki içindedir. Bölüm içerisinde Antisthenes'in yaşamı; Diğer felsefeciler ve öğrencilerle olan ilişkisi; politik yönü; etik anlayışı; uyguladığı metodoloji, bilim ve eğitim üzerine değerlendirmeleri gibi ele alınan başlıklar altında, antik kaynaklardan edinilen bilgiler testimonya halinde okuyucuya sunulur. Bu kurgu diğer maddeler için de geçerlidir ve ele alınan her bir kinizm temsilcisi bu şekilde sistematik bir bütünlük içinde analiz edilmektedir.

Eserin en kapsamlı kısmını oluşturan *Diogenes* (87-202) başlıklı ikinci bölümde Kinizm'in en önemli temsilcilerinden biri sayılan Antisthenes'in öğrencisi Diogenes yoğun bir biçimde incelenir. M.Ö. 410/400 yıllarında Sinope (Sinop) kentinde doğmuş olan filozof, babasının sahte para basmak suretiyle suç işlemesi nedeniyle ailesiyle beraber memleketinden sürülmüş ve Atina'ya gelerek bir süre Antisthenes'in derslerine katılmıştır. Daha sonra Atina'dan Aigina'ya yaptığı bir deniz yolculuğu sırasında korsanlara esir düşüp Girit'te bir köle olarak satılığa çıka-

* MA., Akdeniz Üniversitesi, Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, Antalya, erkankurul@akdeniz.edu.tr

rılınca, bir Korinthos yurttaşı olan Kseniades tarafından satın alınmıştır. Bu sürecin ardından Korinthos'ta efendisinin evinde çocuklarına eğitmenlik yapmıştır. Sürgün yaşamı süresince iklimsel avantajları göz önünde tutarak kışları Atina'da, yazları ise Korinthos'ta geçirmiştir. Sonuç olarak Diogenes, Antisthenes'in öğretisini benimsemiş ve her iki kentte bulunduğu dönemlerde bu öğretiyi yayarak ün kazanmış, bu sebepten dolayı M.Ö. 335 yılında Büyük İskender tarafından Korinthos'ta ziyaret edilmesinin ardından M.Ö. 323'te aynı yerde yaşamını tamamlamıştır.

Öğretinin Yaygınlaşması (202-247) adlı üçüncü bölümde Antisthenes ve Diogenes tarafından temelleri atılan Kinizm felsefesinin, bu öğretiye mensup daha sonraki kuşaklar tarafından geliştirilme süreci ve bu sürece katkı sağlayan temsilcileri ele alınmaktadır. Bu temsilciler arasında ilk olarak M.Ö. 368-285 yılları arasında yaşamış olan Thabai'li *Krates* (205-228) ele alınmış, ardından sırasıyla M.Ö. 325 yılında öldüğü tahmin edilen Maroneia'lı *Metrokles* (228-230) ve onun kız kardeşi *Hipparkhia* (230-232), *Menedemos* (232), M.Ö. IV. yüzyılın son çeyreğinde yaşamış olan *Thrasyllos* (233), M.Ö. III. yüzyılda yaşamış olan Gadara'lı *Menippos* (234-237), M.Ö. IV. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış olan Aigina'lı *Philiskos* (237-238), *Monimos* (238-240), Büyük İskender'in kraliyet gemisi dümencisi ve aynı zamanda Hindistan seferi sırasında komutanlarından M.Ö. IV. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış olan Astypalaia'lı *Onesikritos* (240-244) ve M.Ö. III yüzyılın ilk yarısında yaşayan Kolophon'lu *Phoinix* (244-245) şeklinde sıralanmıştır.

Manevi Güç Olarak Kinizm (247-271) adlı dördüncü bölümde, Kinizm felsefesine ilgi duyan ve bu öğretiyi manevi bir güç olarak algılayıp çeşitli şekillerde eserlerinde bu etkiyi yansıtan M.Ö. 335-245 yılları arasında yaşamış olan Borysthenes'li *Bion* (249-266) ve M.Ö. 290-220 yılları arasında yaşamış olan Megalopolis'li *Kerkidas* (266-270) üzerine bilgi verilmektedir. Beşinci bölümde ise Kinizm için bir mihenk noktası olarak nitelendirilen M.Ö. III. yüzyılın ortalarında yaşamış Atina'lı (ya da Megara'lı?) *Teles* (271-303) hakkında bilgi sunulmaktadır. Teles'in Kinizm'e sağladığı katkı, eserlerini *diatribe* (bilimsel eleştiri) üslubunda yazıp, Kinizm alanında daha sonra yapılacak çalışmalara örnek bir form teşkil etmesidir.

Mektup Biçiminde Kinizm Propagandası (305-320) adlı altıncı bölümde, *Anakharsis* (308-312), *Herakleitos* (312-314) ve *Sokrates* (315-320) gibi Kinik öğretiyi yayan ünlü filozoflar üzerinde şekillenmiş ve onlara atfedilen, Kinizm hakkında önemli veriler içeren mektuplar incelenmiştir. Yedinci bölüm olan *İmparatorlar Döneminde Kinizm* (321-449) kapsamında Roma İmparatorluk Dönemi'nde öğretinin öne çıkan temsilcilerine yer verilmiştir. Bu başlıkta İmparator Neron ve Vespasianus dönemlerinde yaşayan *Demetrios* (323-331), M.S. 40-111 yılları arasında yaşayan Prusa'lı *Dion Khrysostomos* (331-363), M.S. 55-120 yılları arasında yaşayan Hieropolis'li *Epiktetos* (363-380), M.S. yak. 80-150 yılları arasında yaşayan Arelate'li *Favorinus* (380-395), M.S. yak. 90 -140 yılları arasında yaşayan Kıbrıs'lı *Demonaks* (396-399), M.S. yak. 120-180 yılları arasında yaşayan Samosata'lı *Lukianos* (399-424) ve M.S. II. yüzyılda yaşadığı tahmin edilen *Oinomaos* (424-449) gibi kinikler ele alınmıştır.

Sekizinci ve son bölümde M.S. 361-363 yılları arasında hüküm sürmüş olan *İmparator Iulianus* (451-485) başlığı altında eser, Kinizm öğretisinin Doğu Roma Dönemi'ne kadar ulaşan etkisine dair açıklamalarda bulunularak sonlandırılır. Bu bölümde Marcus Aurelius ve Iulianus aldıkları yüksek düzeydeki eğitim nedeniyle birbirine benzer iki imparator olarak değerlendirilir. Aralarındaki fark Marcus Aurelius bir Stoacı iken Iulianus ise yeni-Platoncu olmasıdır. Ancak Kinizm'e de açıktı. Zira Iulianus'a göre temsilcisi olduğu yeni-Platoncu akım Sokrates ekolünden türediğine göre, Kinizm'de Platonculuk ile aynı kökenden, yani Sokrates ve öğretisinden oluşmaktaydı.

Eserin genel yapısı itibariyle, yukarıda verilen başlıklar bir bütün olarak ele alınmakla birlikte, her bölümün ve alt başlığın sonunda, konu ile ilgili açıklamalar ve düzeltmeler son not şeklinde düzenlenmiştir. Eserin sonunda herhangi bir kaynakça çalışması sunulmamıştır. Bunun yerine eserin başında kullanılan kaynaklara ilişkin veriler *İşaret ve Kısaltmalar* (11-12) bölümünde belirtilmiştir. Çalışmaya eklenen *Dizin* (485-488) ise eser içerisinde araştırma yapacak olan okurlar için çalışmayı kullanılışlı kılmaktadır. Antikçağ Felsefe Tarihi'ne farklı bir bakış açısı kazandırmış olan Kinizm öğretisini tarihsel bir perspektif içinde sunan bu çalışma öğretinin ortaya çıktığı Klasik Dönem'den (M.Ö. 490-333) başlayarak, etkilerinin son olarak gözlemlendiği Iulianus'un imparatorluğunun (M.S. 361-363) sonuna kadarki süreci kendine konu edinmektedir. Sonuç olarak eserde okuyucuya sunulan Kinizm'in özü olarak "*Tanrıya en yakın olan kişi, en az şeye ihtiyaç duyar*" ve "*Dünya vatandaşlığı*" doktrinleri altında, erdem kavramı sorgulanmaktadır. Bu süreç içinde lükse olan düşkünlük; yani hedonist yaşam anlayışı, her koşul altında hakikati dile getirme ve hayatın sunduğu zorluklara katlanabilme gibi etik başlıklar üzerinde bilgilendirme yapılmaktadır. Bu doğrultuda Kinik öğretiye önderlik eden iki temel karakter bulunmaktadır. Bunlardan birisi yaşamı boyunca bir yığın felaketle karşılaştıktan sonra bunların kefareti birbirinden zorlu on iki görev ile ödemek zorunda bırakılan ve bu işlerin tümünü yılgınlık göstermeden tamamlayarak tanrısal bir kimliğe sahip olan Herakles'tir. Diğeri ise Troya kentinin yıkımından sonra yurdu Ithake'ye dönmek için verdiği on yıllık mücadelenin ardından birçok zorluğa ve acıya katlanmak zorunda kalan kahraman Odysseus'tur.